

9. Медведев А. Н. Как планировать налоговые платежи / Александр Николаевич Медведев. - М.: ИНФРА-М, 1996. – 294 с. – (Практическое руководство для предпринимателей).
10. Организация налогового планирования на предприятии [Электронный ресурс] / В.В. Муравьев // Режим доступа: - http://www.cfin.ru/press/afa/2001-2/11_mur5/shtml.
11. Павленко Н. Налоговое планирование и роль юридической службы в этом процессе.[Электронный ресурс] / Николай Анатольевич Павленко // Режим доступа: - <http://www.cfin.ru.2009>.
12. Рогозин Б.А. Налоговое планирование на предприятиях и в организациях (оптимизация и минимизация налогообложения) / Борис Алексеевич Рогозин. - М.: ИНФРА – М, 2007. – 188бс.
13. Сутырин С.Ф. Налоги и налоговое планирование в мировой экономике / С.Ф. Сутырин, А.И. Погорлецкий. – СПб: Издательство «Полиус», 1998. – 577с.
14. Тихонов Д.Н. Основы налогового планирования / Дмитрий Николаевич Тихонов. - М.: ЮНИТИ, 2002. – 431с.
15. Campbell D. International Tax Planning. Kluwer Law International. 1995. – 531с.
16. Tomsett E. Tax Planning For Multinational Companies. - N.Y., 1989. – 487с.
17. Williams R. Permanent Establishments – A Planning Primer. Kluwer Law & Taxation. 1993. – 357р.

Е. Магопец

Методологические подходы к организации налогового планирования на предприятии

В статье освещаются основные подходы к организации налогового планирования на предприятии, исходя из его стратегических целей деятельности, имеющихся финансовых, материально-технических ресурсов и кадрового потенциала. Определяются принципы и требования к построению организационной структуры налогового планирования, характеризуются ее основные элементы.

Н. Магопета

Methodological approaches to organization of the tax planning on an enterprise

In the articles basic approaches to organization of the tax planning on an enterprise are lighted, coming from his strategic purposes of activity, present financial, material and technical resources and skilled potential. Principles and requirements to construction of organizational structure of the tax planning are determined, its basic elements are characterized.

Одержано 27.11.09

УДК 368:336

Т.А. Мельник, доц., канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Страховання депозитів населення в Україні

В статті описується страхування депозитів населення в Україні. Розглядається формування коштів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Обґрунтовуються пропозиції щодо зміни регулярних зборів учасників Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в Україні.

страхування депозитів, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, страхування банківських вкладів, система страхування депозитів

З врахуванням загального стану економіки та банківської системи проблеми захисту вкладів населення має особливе значення не лише в економічному, а також в політичному та соціальному аспектах.

Сьогодні Україна зацікавлена в співпраці з іноземними банками та фінансовими установами, а це можливо за умов дотримання рекомендацій Базельського комітету,

зокрема стосовно вимог до капіталу банків, які разом з системою страхування вкладів займають одне з головних місць у практиці банківського регулювання.

В економічній літературі приділено достатньо уваги питанням страхування депозитів, які розглядали різні автори, зокрема: Алексеєнко М., Мазур Т., Мних М., Турпанов А. Осадець С. та інші. Проте більшість наукових досліджень стосується світового досвіду страхування вкладів [3, 4] та проблемам впровадження європейських моделей страхування депозитів в Україні.

Метою написання статті є вивчення сучасного стану страхування депозитів населення в Україні та обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення регулярних зборів учасників Фонду гарантування вкладів фізичних осіб [6, С.29].

Однією з головних причин погіршення стану банківської системи, яке спостерігалось восени 2008 року була рейдерська атака на «Промінвестбанк» [1, С.21], що спричинило масовий відтік депозитів фізичних осіб з банківської системи. Тому на сьогодні спостерігається високий рівень вразливості банківського сектору, який викликаний недовірою клієнтів до банківських установ - населення надає перевагу купівлі готівкової іноземної валюти і, з великою насторогою, розміщенням вільних грошових коштів на короткострокових депозитах.

Аналітики Національного банку України вважають, що на зниження темпів відпливу депозитів з банківської системи наприкінці листопада 2008 року вплинуло збільшення розміру відшкодувань закладами фізичних осіб, гарантованих Фондом гарантування вкладів фізичних осіб, з 50000 гривень до 150000 тисяч гривень [2, С.63]. Хоча, на думку автора, це не було головною причиною певного покращення ситуації, оскільки Національний банк України увімкнув адміністративні важелі керування, запровадивши мораторій на дострокове зняття депозитів. Проте ми погоджуємося, що страхування вкладів громадянам є одним із головних інструментів подолання паніки населення та збереження заощаджень.

Повернення банківських депозитів має першочергове значення для вітчизняної економіки і повинно набути пріоритету над іншими цілями економічної політики [3, С.12]. Тому постала нагальна потреба в розробленні дієвого механізму, який би визначав нові принципи побудови системи депозитного страхування в Україні, забезпечуючи підвищення інвестиційних можливостей країни шляхом акумулювання депозитів.

Обов'язкові системи страхування депозитів створено у більш як 70 країнах світу [4, С.18]. Розрізняють 68 схем страхування [5, С.21]. На сьогоднішній день в Україні функціє найпростіша з існуючих у світовій практиці модель страхування депозитів, яка була заснована у 1998 році Указом Президента «Про заходи щодо захисту прав фізичних осіб – вкладників комерційних банків», що затверджував Положення про порядок створення Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, формування та використання коштів. 20 вересня 2001 року Верховна рада України прийняла Закон України «Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб» згідно якого був створений відповідний Фонд, що є державною спеціалізованою економічно самостійною установою, яка не має на меті одержання прибутку та виконує функції державного управління у сфері гарантування вкладів фізичних осіб.

Станом на 01.11.2009 року до Реєстру Фонду включені 184 банків-учасників серед яких 9 банків були переведені до категорії тимчасових. В Україні учасниками Фонду є банки, філії іноземних банків, які мають банківську ліцензію на право здійснювати банківську діяльність та свідоцтво учасника Фонду. ВАТ «Державний ощадний банк України» не є учасником Фонду. У разі порушення учасником Фонду вимог Закону України «Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб» банк, філія

іноземного банку переводиться до категорії тимчасового учасника Фонду, що підтверджується довідкою тимчасового учасника.

Законом також визначені джерела формування Фонду страхування вкладів фізичних осіб, характеристика та класифікація яких наведена на рис.1.

Фонд гарантування вкладів фізичних осіб є єдиним розпорядником коштів, акумульованих у процесі його діяльності. Загальна сума коштів, що акумульовані Фондом гарантування станом на 01.11.2009 року дорівнює 4 183 млн. грн. Ці кошти не включаються до Державного бюджету, вони є об'єктом державної власності та використовуються лише за цільовим призначенням, а саме: для відшкодування втрат, інвестування в державні цінні папери, вкладення на депозитні рахунки Національного банку України, забезпечення виконання функцій Фонду.

Отже можна зазначити, що в Україні страхування депозитів є обов'язковим, ставки відрахувань до Фонду гарантування є фіксованими, відшкодуванню підлягають тільки вклади громадян в встановлених межах (включаючи відсотки).

Викладене свідчить, що в Україні Фонд гарантування вкладів фізичних осіб виконує роль «грошового кошика», тобто здійснює соціальну функцію. Проте за таких умов Фонд фактично позбавлений регулятивних чи наглядових повноважень або прав на втручання у справи банків, що, як правило, значно знижує ефективність виконуваної Фондом соціальної функції. Адже, маючи хоча б право здійснення регулятивних дій, Фонд міг би не просто виплачувати кошти вкладникам, а й вживати заходів для попередження банкрутства фінансових установ, надавати фінансову допомогу проблемним інститутам із метою їх оздоровлення, як це практикується в європейських країнах та США [3, С.11].

Разом з тим, впровадження страхування вкладів населення в Україні призвело до того, що населення при розміщенні грошових коштів на депозити обирає банк, керуючись тільки розміром процентних ставок, оскільки існує впевненість у тому, що Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, у разі банкрутства обраної установи, поверне суму вкладу. Комерційні банки, в свою чергу, отримали можливість здійснювати невиправдано ризикові проекти, покладаючись на державні гарантії щодо погашення їх боргових зобов'язань перед вкладниками.

Таким чином виникає ситуація, коли фінансово стабільні банки покривають ризики банків, які ведуть необґрунтовану кредитну та інвестиційну політику. Розв'язання цієї ситуації ми вбачаємо в запровадженні диференційованих регулярних зборів, які сплачують банки в Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, з урахуванням ступеню ризикованості операцій банку.

Також необхідно звернути увагу на той факт, що сьогодні в Україні базою розрахунку регулярних зборів учасників до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб є сукупний розмір всіх вкладів (в тому числі і юридичних осіб) та нарахованих відсотків за ними (рис.1). Таким чином учасники Фонду платять страхові внески за ними (рис.1). Таким чином учасники Фонду платять страхові внески за незастраховані вклади (депозити юридичних осіб та вклади фізичних осіб, які використовуються для підприємницької діяльності).

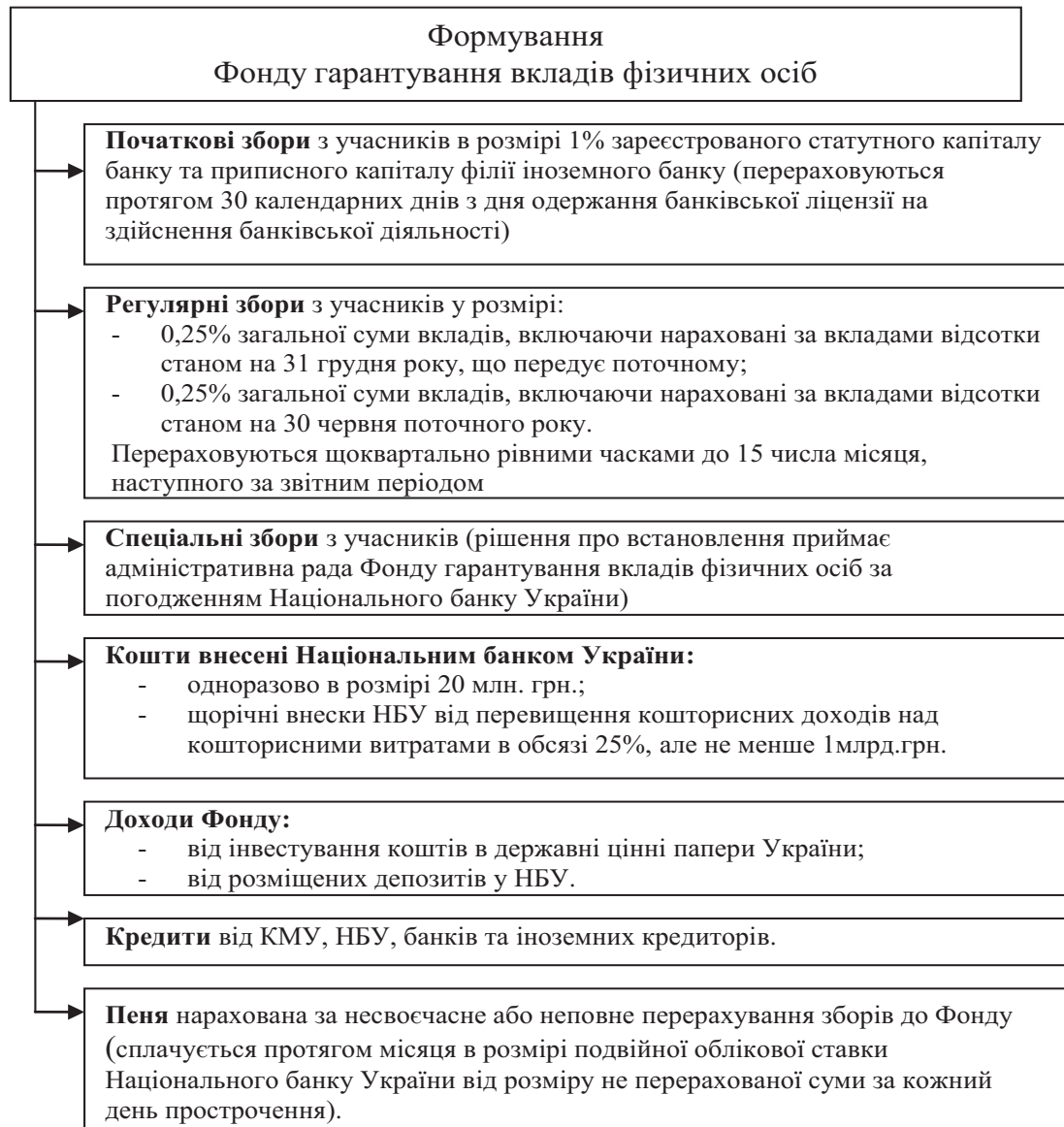

Рисунок 1 – Джерела формування коштів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб

Якщо дослідити структуру депозитів в Україні (рис. 2) то можна дійти висновку, що учасники Фонду переплачують біля 50% регулятивних зборів [6].

Таким чином виникає ситуація, коли банки, що залучають незастраховані депозити, покривають ризик банків, які надають перевагу депозитам населення. Відомий той факт, що юридичні особи вибірково відносяться до банківських установ і перед тим як покласти депозити здійснюють ретельний аналіз фінансової стійкості банків.

Виправлення створеної ситуації можливо шляхом встановлення за базу розрахунку регулярних зборів розмір сукупний залучених учасниками вкладів, які підлягають страхуванню. Зрозуміло, що це призведе до суттєвого зменшення поповнення Фонду, але це можливо врегулювати за допомогою диференційованих ставок регулярних зборів.

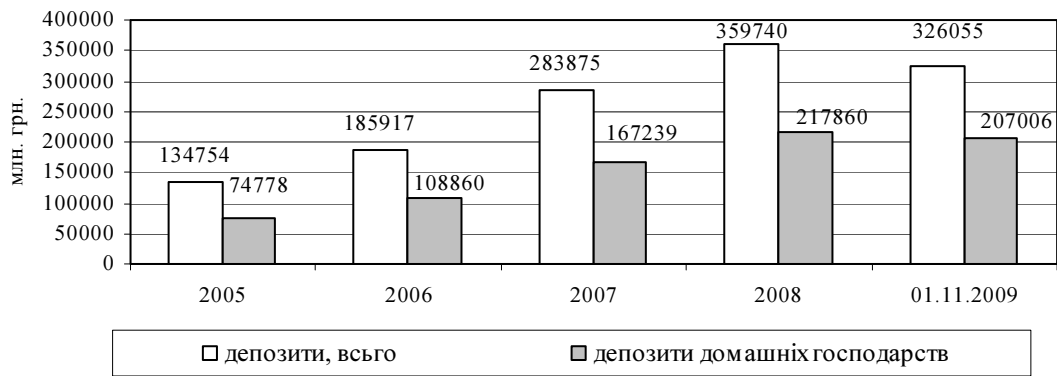

Рисунок 2 – Динаміка розвитку депозитного ринку України

Узагальнюючи викладене, можна зазначити, що розвиток Фонду гарантування депозитів фізичних осіб сприятиме відновленню довіри населення до банків. Запровадження диференційованих регулярних внесків учасників має важливе значення для зменшення витрат банків та сприятиме проведенню ними раціональної депозитної, кредитної та інвестиційної політики.

Перспективою подальших досліджень є визначення доцільності запровадження в Україні системи гарантування вкладів юридичних осіб.

Список літератури

1. Довгань Ж. Фінансова стійкість банківських установ у період економічної кризи // Вісник Національного банку України.-2009.-№4.-С.20-26.
2. Річний звіт Національного банку України за 2008 рік [Електронний ресурс] // Режим доступу до звіту: http://www.bank.gov.ua/Publication/an_rep/A_report_2008.pdt.
3. Мних М.В. Іноземний досвід страхування депозитів та можливості його реалізації в сучасних умовах в Україні // Економіка та держава.-2006.-№10.-С.11-13.
4. Турпанов А.В., Евапратенко Н.В. Системы страхования депозитов: мировая практика и тенденции развития // Финансовое право.-2004.-№1.-С.17-20.
5. Алексеенко М. Страхування вкладів фізичних осіб: практика та шляхи її вдосконалення // Економіка України.-2002.-№3.-С.17-23.
6. Бюлетень Національного банку України: електронне видання жовтень 2009р. [Електронний ресурс] // Режим доступу до бюлетеня: <http://www.bank.gov.ua/statist/electronicbulletin.htm>.

Т. Мельник

Страхование депозитов населения Украины

В статье описывается страхование депозитов населения в Украине. Рассматривается формирование денежных средств Фонда гарантирования вкладов физических лиц. Обосновываются предложения относительно изменению регулярных сборов участников Фонда гарантирования вкладов физических лиц в Украине.

T. Melnyk

Insurance of deposits of population of Ukraine

Insurance of deposits of population in Ukraine is described in the article. Forming of money of Fund of guaranteeing of deposits of natural persons is investigated. Suggestions in relation to the change of regular collections of participants of Fund of guaranteeing of deposits of natural persons in Ukraine are grounded.

Одержано 04.12.09